

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

9. SINIF

Ünite : 1. Bilgi ve İnanç

Konu : 1. İslam'da Bilginin Kaynakları - 2

■ ÖNCEKİ DERSİMİZDE NELER VARDI?

1. İslam'da Bilginin Kaynakları - 1

- Bilgi Nedir?
- Bilgi Türleri
- İslam'a Göre Bilgi

■ NELER ÖĞRENECEĞİZ?

1. İslam'da Bilginin Kaynakları - 2

İslam'a Göre Bilgi Edinmenin Yolları:

- Selim Akıl
- Doğru (Sadık) Haber
- Salim Duyu Organları

“...Ey akıl sahipleri!...” Bakara suresi, 197. ayet,
Mâide suresi, 100. ayet.

“... düşünmüyor musunuz?” Yunus suresi, 16.
ayet, Sâffât suresi, 138. ayet.

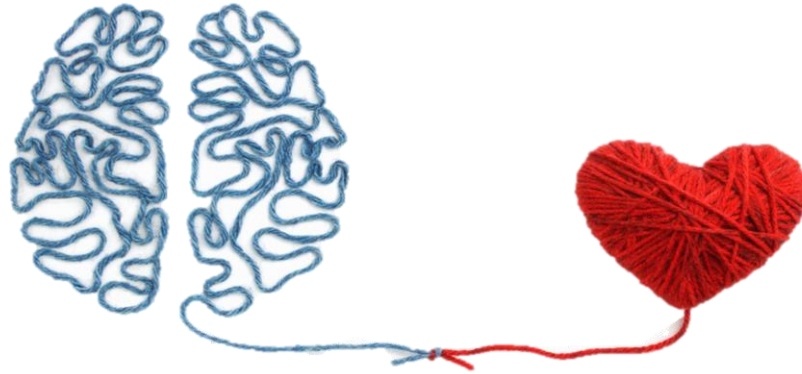
“... aklınızı kullanmıyor musunuz?” Enbiyâ
suresi, 10. ayet.

- İnsan akli ile bilir, bilgiyi kavrar, uygular, analiz eder, yeni bilgiler üretir ve değerlendirmeler yapar.
- İradesiyle iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırır, ne yapacağına karar verir ve iradesini kullanarak uygular.
- Davranışlarından da sorumlu olur.

- Dinî sorumluluğun ön şartı da **akıl ve irade sahibi** olmaktır.
- İnsanın Allah katında sorumluluğu akıllı ve iradeli oluşuna bağlanmıştır.

- Akıl bu kadar önemli olmakla birlikte aklın bütünüyle kavrayamadığı, haberdar olamadığı ve yanılabilirdiği durumlar da söz konusu olabilir.
- Akıl; vehim, hayal veya nefisî istekler gibi yanıltıcı etkilere açıktır.

- Akıl sahibi olsa bile insanın, nefesine uyması onu hataya sürükleyebilir.
- Doğru zannettiği, araştırmadan kabul ettiği bazı ön kabuller insanı yanıltabilir.

- Akı ve düşünceyi yanıltabilecek diğer bir etken de taklittir.
- Özellikle toplumsal meselelerde insanlar kalabalıkların kabulleriyle hareket ederler.
- Sorgulamadan ve delil aramadan topluma uymak hatalara sebep olur.

- “Onların çoğu zandan başka bir şeye uymaz. Şüphesiz zan, haktan (ilimden) hiçbir şeyin yerini tutmaz. Allah onların yapmakta olduklarını pek iyi bilendir.” Yunus suresi, 36. ayet.

Akli bilgiler, oluşumu açısından iki grupta değerlendirilir:

Zaruri Bilgi: Derinliğine bir düşünme olmaksızın ilk yönelişte oluşan bilgidir.

Kesbi Bilgi: Akıl yürütme, düşünme, derinliğine araştırma yoluyla elde edilen bilgidir.

- İslam dininde aklın kendinden beklenen işlevleri görebilmesi için **aklı selim (selim akıl)** olması gerekir.
- **Selim akıl**; insanın doğru karar vermesini sağlayan, herhangi bir olumsuzluktan veya ortamın kötülüğünden etkilenmeyen yaratılışındaki temizliğini ve saflığı koruyan akıldır.

- İnsanın doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırt edebilmesi ancak selim akılla olur.
- Selim akıl, insanın temiz yaratılışı demek olan fıtrat kavramıyla da ilgilidir.
- İslam âlimleri de fıtratı, insanların doğuştan hakikati ayırt etme ve İslam'ı kabul etme kabiliyeti şeklinde yorumlamışlardır.

- İslam'a göre selim akıl, pişman olacak bir işi yapmayan, ileriye gören akıldır.
- İnsan selim akıl yürüterek var olan bilgileri kullanır ve yeni gerçeklere ulaşır.
- Onun için Kur'an'da ve hadislerde tek başına akıl kelimesi kullanıldığında selim akıl kastedilir.

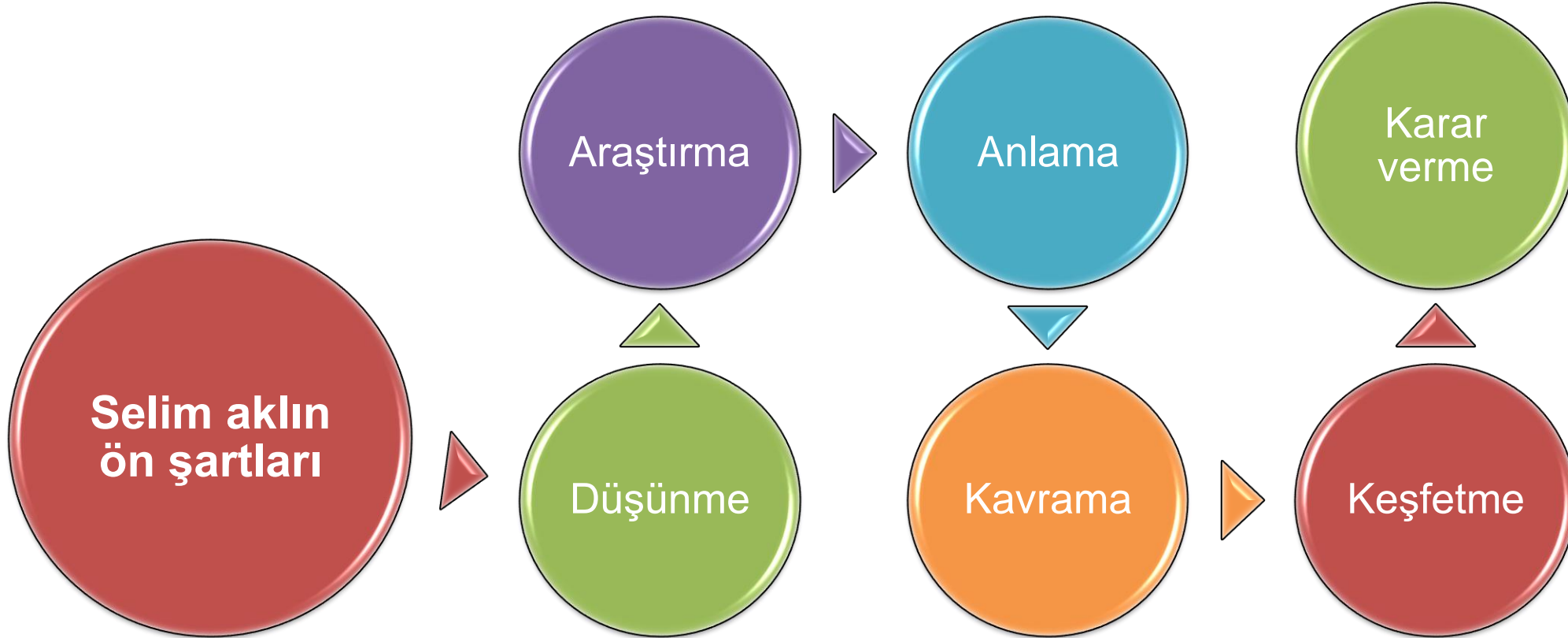
- Akıl, yaratılışı, ölüm ötesini, dinin inanç ve ibadet esaslarını tek başına kavrayamaz.
- Aklın öncelikli görevi, evrende ve Kur'an'da Allah'ın ayetlerini anlamaya çalışarak insana rehberlik etmesidir.

- Selim akıl, bilginin en önemli kaynaklarından biridir.
- Onun için İslam dini, insanın özgür bir şekilde düşünmesini ister ve selim aklın önündeki engelleri kaldırır.
- İslam, düşünmeyi, araştırmayı, ve doğru bilgiye ulaşmayı emreder.

- Rabbimiz buyuruyor ki:

“Bu Kur'an, ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.”
(Sâd suresi, 29. ayet.)

■ **Doğru (Sadık) Haber:**

- İslam'a göre bilgi edinme yollarından biri de sadık (doğru) haberdir.
- Sadık haber, vahyi ve peygamberlerden gelen haberlerin tamamını kapsar.

- Dinin ilkeleri tamamen haber türü bilgilere dayanır.
- Bu haberler, güvenilir bir melek ve peygamber tarafından getirildiği için doğru ve kesindir.
- Sadık haberler, **mütevatir haber** ve **peygamberlerden gelen haber** olmak üzere iki kısımdır.

Sadık haberler

- Mütevatir haber:

Yalan üzere birleşmeleri aklen mümkün olmayan toplulukların aktara geldiği haberlere **mütevahir haber** denir. Bu haberler nesilden nesile kesintisiz nakledilen haberlerdir. Örneğin, Allah'tan gelen vahiy yani Kur'an-ı Kerim, mütevahir şekilde bizlere ulaşmıştır.

- Peygamberden gelen haber:

Peygamberimiz kendisine gelen vahiy insanlara tebliğ etmiş ve sünnetiyle örnek olmuştur. Peygamberimizin sünneti yani söz, fiil ve davranışları da Müslümanlar için bilgi kaynağıdır.

Akıl ve duyularımızla bilemeyeceğimiz konularda bizi bilgilendirir.

Vahiy

İnanç esasları, ibadetler, ahlak ilkeleri ve sosyal ilişkiler hakkında da bilgiler verir.

Evrenin yaratılışı ve varlıklar hakkında açıklamalar yapar.

Akıl ve duyularla elde edilen bilgiler hususunda insana rehberlik eder.

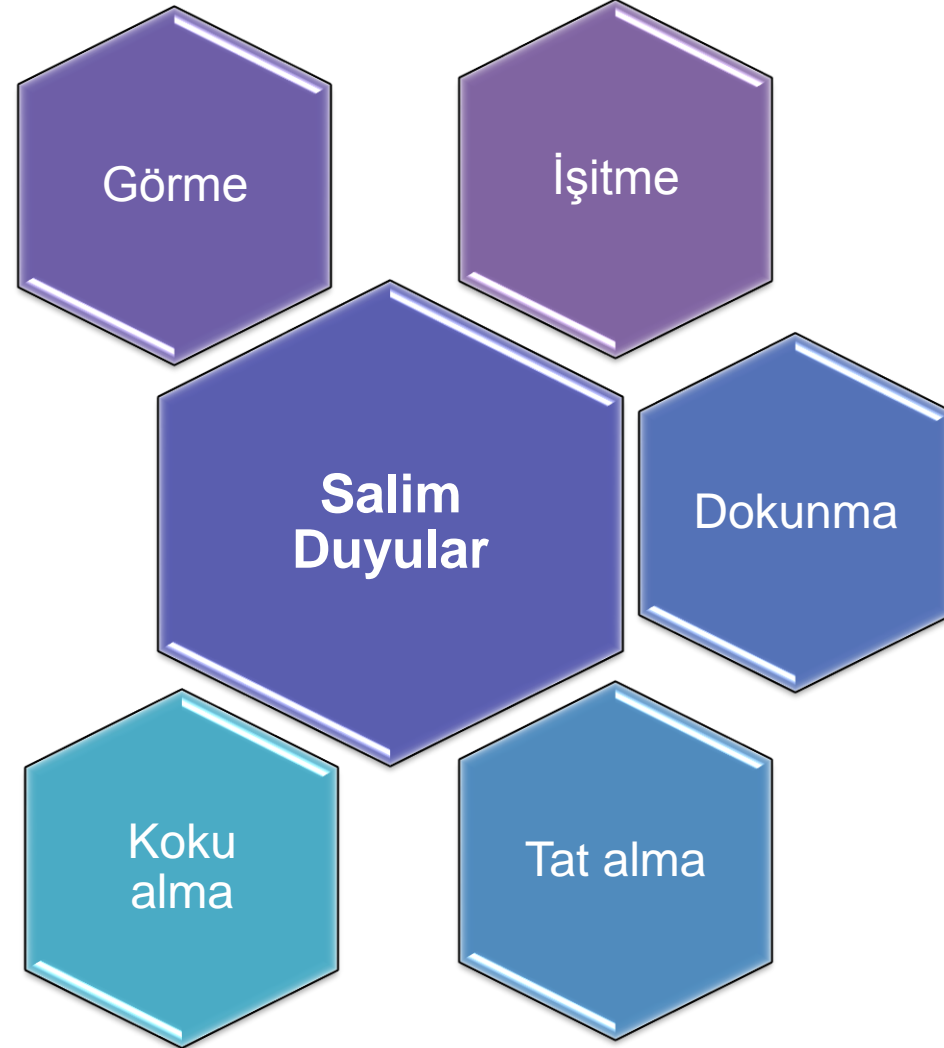
Ahret hayatı, cennet ve cehennem hakkında bilgiler verir.

■ Salim Duyu Organları:

- İslam dinine göre bilgi edinme yollarından biri de herhangi bir etkenle kendisine ait özelliğini kaybetmemiş bulunan işitme, görme, koku alma, tatma ve dokunma duyularıdır.

- Aklın yanında duyu organları da insana verilen nimetlerdendir.
- Sağlıklı işleyen beş duyu insanın dışarıya açılan pencereleri gibidir.

- Duyular hem aklın değerlendireceği konularda hem de haberin (vahyin) insana iletilmesi bakımından bilgiyi elde etme vasıtalarıdır.

- Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Allah, sizi analarınızın karnından, siz hiçbir şey bilmez durumda iken çıkardı. Şükredesiniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi.” (Nahl suresi, 78. ayet.)

■ NELER ÖĞRENDİK?

■ NELER ÖĞRENDİK?

Selim Akıl

İnsanın doğru karar vermesini sağlayan, herhangi bir olumsuzluktan veya ortamın kötülüğünden etkilenmeyen yaratılışındaki temizliğini ve saflığı koruyan akıldır.

■ NELER ÖĞRENDİK?

**Doğru
(Sadık)
Haber**

Vahyi ve peygamberlerden gelen haberlerin tamamını kapsar. **Mütevâtir haber** ve **peygamberlerden gelen haber** olmak üzere iki kısımdır.

■ NELER ÖĞRENDİK?

Salim Duyu Organları

Herhangi bir etkenle kendisine ait özelliğini kaybetmemiş bulunan görme, işitme, koku alma, tatma ve dokunma duyularını yerine getiren organlardır.

■ NELER ANLADIK?

1. Herhangi bir sorunun çözümünde başvuracağımız İslam dininin temel başvuru kaynakları nelerdir?
2. Sizce bir haberin doğru olmasının ölçütleri neler olmalıdır?
3. Kur'an'ı Kerim'den selim akıl, vahiy ve salim duyularla ilgili birer ayet bulunuz.
4. Mütevatir haber ne demektir? Mütevatir haber hangi özellikleri taşır?

■ BİR SONRA Kİ DERSİMİZDE NELER VAR?

- Bilginin Kullanımında Dikkat Edilmesi Gerekenler
- Bilgiyi Sevme